

Edyta Skoczylas-Krotla

Wybrane propozycje form współpracy na płaszczyźnie rodzina – przedszkole

---

Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce : kwartalnik dla nauczycieli nr 2,
38-41

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

dr Edyta Skoczylas-Krotla
Instytut Edukacji Przedszkolnej i Szkolnej
Akademii im. J. Długosza w Częstochowie

WYBRANE PROPOZYCJE FORM WSPÓLPRACY NA PŁASZCZYŹNIE RODZINA – PRZEDSZKOLE

Rodzina jest najstarszym i najtrwalszym elementem organizacji społecznej oraz środowiskiem życia i wychowania młodego pokolenia, w którego życiu spełnia wiele funkcji (prokreacyjną, opiekuńczą, ekonomiczną, stratyfikacyjną, integrująco-kontrolną, rekreacyjno-towarzyską, wychowawczo-socjalizującą)¹. Specyficzną cechą środowiska rodzinnego jest to, że jego funkcje stanowią całość, złożoną i jednolitą i nie można ich w życiu codziennym spełniać oddzielnie. Dlatego też jakiegokolwiek zaburzenie utrudniające realizację którejś z podstawowych funkcji powoduje – krótszą lub dłuższą – niezdolność rodziny w ogólnym funkcjonowaniu².

Rodzinnie przypisuje się określone zadania wychowawcze. Do jednego z najważniejszych niewątpliwie należy zapoznanie ze społecznie akceptowanymi zasadami postępowania, kształtowania pojęć etycznych, postaw opiekuńczych, uczenie tolerancji, rozumienia zachowań drugiego człowieka oraz oceny i interpretacji tych zachowań zgodnie z przyjętymi zasadami współżycia społecznego. Drugim bardzo ważnym zadaniem jest zapewnienie pełnego rozwoju intelektualnego poprzez stwarzanie odpowiednich warunków rozwijania zainteresowań i aspiracji oraz motywacji ustawicznego uczenia się. Do zadań rodziny należy też wprowadzanie w świat kultury, sztuki, tradycji, wyrabianie właściwego stosunku do pracy, do zadań rodzicielskich i małżeńskich, rozwijanie potrzeby kontaktów międzyludzkich i wreszcie przygotowanie do samodzielnego życia i pokonywania trudności życiowych³.

Istotne znaczenie w wychowaniu rodzinnym posiadają postawy rodzicielskie, czyli specyficzne zachowania się rodziców wobec dzieci. Do postaw właściwych zalicza się postawę akceptacji, współdziałania z dzieckiem, dawania mu rozumnej swobody, uznawania jego praw. Natomiast do niewłaściwych należy postawa odtrącająca wobec dziecka, unikająca oraz nadmiernie chroniąca i stawiająca wygórowane wymagania⁴. Właściwe postawy rodzicielskie wywierają ogromny wpływ na prawidłowy rozwój emocjonalny i społeczny dziecka. Rozbudzają w nim wiarę we własne siły i chęć poznawania otaczającego świata. Niewłaściwe postawy „kaleczą” osobowość dziecka. Są zazwyczaj przyczyną zaburzeń jego zachowania. Mogą wywołać agresywność lub władczość, egoizm, zarozumiałość i niechęć do nawiązywania kontaktów z innymi.

Wychowawcami dzieci pozostają zawsze na pierwszym miejscu rodzice. „Jeśli zadanie to rodzice z kolei dzielą z innymi ludźmi, a także z instytucjami, na przykład z Kościołem i państwem, to zawiera się w tym prawidłowe odzwierciedlenie zasady pomocniczości.

¹ K. Kochan, *Rola rodziny w wychowaniu w ujęciu Hellen Key*, [w:] *Rodzinne i pozarodzinne środowiska wychowawcze*, (red.) A. Siedlaczek-Szwed, I. Wagner, Częstochowa 2002, s. 51.

² S. Kawula, *Rodzina jako grupa i instytucja opiekuńczo-wychowawcza*, [w:] *Pedagogika rodziny*, (red.) S. Kawula, J. Brągiel, A. W. Janke, Toruń 2000, s. 56.

³ S. Badora, B. Czeredrecka, D. Marzec, *Rodzina i formy jej wspomagania*, Kraków 2001, s. 39.

⁴ L. Weselińska, *Współpraca przedszkola z rodziną i środowiskiem*, [w:] *Podstawy pedagogiki przedszkolnej*, (red.) M. Kwiatkowska, Warszawa 1985, s. 458.

Rodzice nie są w stanie zaspokoić wszystkich zapotrzebowań całościowego procesu wychowawczego, zwłaszcza gdy chodzi o wykształcenie, ale również gdy chodzi o całą szeroką dziedzinę uspołecznienia. W tych dziedzinach, gdzie rodzina nie może skutecznie działać sama, zasada pomocniczości wspiera miłość rodzicielską, odpowiada dobru rodziny. Pomocniczość dopełnia w ten sposób miłość rodzicielska, a równocześnie potwierdza jej fundamentalny charakter⁵.

Zatem w wychowaniu dziecka mogą i powinni pomóc nauczyciele przedszkoli. Posiadając wiedzę pedagogiczną i psychologiczną potrafią oni dostrzec w dziecku nieprawidłowości i odpowiednio ukierunkować pracę rodziców. Należy jednak zaznaczyć, że przedszkole nigdy nie zastąpi domu rodzinnego, gdyż pierwszym, a jednocześnie podstawowym środowiskiem społecznym dziecka jest rodzina, a dopiero następnym przedszkole. Przedszkole jako instytucja oświatowo-wychowawcza realizuje zadania wspólne dla całego systemu wychowania i stanowi pierwszy szczebel zorganizowanego systemu edukacji. Tu tworzą się zręby osobowości dziecka i rozpoczyna się proces wrastania w życie społeczne. Stąd wielka waga tego etapu życia i rozwoju dziecka⁶. Przedszkole może jedynie uzupełniać i wzbogacać doświadczenia dziecka w tych dziedzinach, w których oddziaływanie domu jest niewystarczające.

W momencie przekroczenia przez dziecko progu przedszkola rodzice i nauczyciele wchodzi w pewien układ bezpośredniego współdziałania. Tym samym podejmują wysiłki, by zrealizować własne oczekiwania. Staje się wówczas możliwa droga dialogu między podmiotami edukacji, dając satysfakcję i zadowolenie obu stronom⁷. Istnieje bowiem ścisły związek między procesem wychowawczo-dydaktycznym prowadzonym w przedszkolu a środowiskiem rodzinnym dziecka.

Współpraca środowiska rodzinnego z przedszkolem powinna być oparta na wzajemnym zaufaniu. Ogromną rolę pełni tutaj nauczyciel, jego osobowość i przygotowanie zawodowe. Powinna go cechować otwartość, szczerłość, komunikatywność i kultura języka⁸, gdyż nawiązanie prawidłowego dialogu z rodzicami nie jest rzeczą łatwą. Nauczyciel określa zadania i sposób ich realizacji z punktu widzenia potrzeb dziecka, rozpoczyna z nim pracę tam, gdzie skończyli rodzice i odwrotnie, co wskazuje na zależność obu środowisk. Nauczyciel zmierza zatem do tego, aby „stwarzać i prowadzić całościowy proces edukacyjny wspomagający kompleksowy rozwój dziecka w wymiarze psycho-fizyczno-duchowym. Będzie on efektywny tylko w rzeczywistym, prawdziwym kontakcie z rodziną⁹. W celu zbliżenia rodziców do przedszkola nauczyciele organizują zajęcia adaptacyjno-poznawcze, w czasie których rodzice bawią się ze swoimi dziećmi, wykonują różne zadania. Wysoko cenioną formą współpracy są kontakty indywidualne z nauczycielkami poszczególnych grup. Z opisu rodziców wynika, iż indywidualny kontakt z nauczycielem daje możliwość uzyskania pełnej informacji o własnym dziecku¹⁰. Okazją do wymiany spostrzeżeń i ustaleń są także zebrania grupowe i zebrania ogólne.

⁵ Jan Paweł II, *List do Rodziców. List do Dzieci*, Częstochowa 2005, s. 67.

⁶ W. Szlufik, *Zadania przedszkola w zakresie kształtowania własnych postaw społecznych u dzieci*, [w:] *Optymalizacja procesu dydaktyczno-wychowawczego w przedszkolu i w klasach I-III*, (red.) W. Szlufik, U. Ordon, Częstochowa 1998, s. 12.

⁷ I. Nowosad, *Bądźmy razem, a nie obok*, „Wychowanie w Przedszkolu” 2001, nr 5, s. 300.

⁸ E. Skoczylas-Krotla, *Kształcenie nauczycieli w zakresie kultury języka*, [w:] *Historyczne i współczesne konteksty kształcenia nauczycieli wczesnej edukacji*, (red.) W. Leżańska, Łódź 2004.

⁹ H. Bednarczyk, M. Królika, M. A. Maciag, *Program edukacji przedszkolnej dla dzieci od 3 do 6 lat. Świat przedszkolaka*, Warszawa 2000, s. 16.

¹⁰ T. Prabućka, *Jakość usług przedszkola*, „Wychowanie w Przedszkolu” 2003, nr 2, s. 114.

Jedną z form współpracy przedszkola z rodzicami jest kącik informacyjny¹¹ dla rodziców, który powinien stanowić ogólnodostępne źródło informacji o pracy z dziećmi w przedszkolu i zawierać m.in. informacje dotyczące tematyki zajęć, teksty piosenek i wierszyków, poznawanych przez dzieci, propozycje zabaw dydaktycznych i ruchowych, propozycje ćwiczeń rozwijających poprawną wymowę, wystawki prac dziecięcych itp. Informacje dotyczące funkcjonowania przedszkola w wymiarze organizacyjno-strukturalnym przedstawiane są często w wydawanych przez placówki gazetkach, broszurach lub informatorach.

Bardzo interesującą formą kontaktów z rodzicami są krótkie listy o charakterze informacyjnym i edukacyjnym. „Listy mogą mieć różny cel. Mogą one wyjaśniać, czym i dlaczego dzieci będą się zajmować w najbliższych dniach, mogą przekazywać wiedzę szkolną tak, aby rodzice mogli odświeżyć swoje wiadomości, mogą przekazywać wskazówki wychowawcze, podsuwać rodzicom krótkie i proste pomysły na sensowne spędzenie z dzieckiem czasu, wyrażać prośbę o udział rodziców w zajęciach itp”¹². Pedagogizacji rodziców służyć mogą biblioteki przedszkolne, oferujące czasopisma dotyczące rozwoju i wychowania małego dziecka, popularne książki z zakresu psychologii oraz pedagogiki, propozycje zabaw dla najmłodszych.

Okazją do współpracy rodziny z przedszkolem jest wspólne przygotowywanie uroczystości, np.: z okazji Dnia Matki, Dnia Ojca, Dnia Babci, Dnia Dziadka, Dnia Dziecka. Częste są spotkania wigilijne, spotkania wielkanocne, wspólne festyny i wycieczki. Integracji rodziców z przedszkolem sprzyja działalność Rady Rodziców, która współpracując z dyrekcją odpowiada za realizację programu pracy przedszkola. Jedną z niekonwencjonalnych form aktywności rodziców jest wystawianie bajek dla dzieci. W czasie zebrań ogólnych członkowie Rady Rodziców zapraszani są do odgrywania sytuacji wychowawczych m.in. w formie pantomimy i dramy. Takie warsztaty stają się coraz częstszą formą pedagogizacji rodziców.

Współczesna rzeczywistość niesie ze sobą przemiany społeczne i ekonomiczne, skutkujące m.in. wzrostem tempa życia, coraz większym obciążeniem zawodowym. Sytuacja ta oddziałuje na rodzinę, w której przedkładanie kariery zawodowej nad dobro dziecka, aspiracje zawodowe rodziców, lansowanie konsumenckiego stylu życia wywierają negatywny wpływ na życie rodzinne, oddalają członków rodziny od siebie i rozluźniają więzy między nimi. Rodzina, która powinna dać dziecku wsparcie emocjonalne i poczucie bezpieczeństwa, staje się miejscem obcym. Z tego też powodu konieczne jest rozwijanie świadomości wychowawczej¹³ rodziców, podejmowanie przez przedszkola (i nie tylko) szeregu działań, służących wzajemnej współpracy, integrowanie się i zapewnienie dziecku poczucia, że jest ono kochane, potrzebne i ważne zarówno dla bliskich w rodzinie, jak i dla nauczycieli w przedszkolu.

Edyta Skoczylas-Krotla

Bibliografia:

- Badora S., Czeredrecka B., Marzec D., *Rodzina i jej formy wspomaganie*, Kraków 2001.
Bednarczyk H., Królicza M., Maciąg M., *Program edukacji przedszkolnej dla dzieci od 3 do 6 lat. Świat przedszkolaka*, Warszawa 2000.

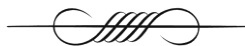
¹¹ K. Stachoń, *Kącik informacyjny dla rodziców*, „Wychowanie w Przedszkolu” 2000, nr 9, s. 560.

¹² K. Mitros, *O różnych formach kontaktów z rodzicami*, „Wychowanie w Przedszkolu” 2004, nr 4, s. 553.

¹³ D. Opozda, *Świadomość wychowawcza rodziców*, [w:] *Dziecko – Nauczyciel – Rodzice*, (red.) R. Piwowarski, Białystok – Warszawa 2003.

- Jan Paweł II, *List do Rodziny. List do Dzieci*, Częstochowa 2005.
- Kawula S., *Rodzina jako grupa i instytucja opiekuńczo-wychowawcza*, [w:] *Pedagogika rodziny*, red. S. Kawula, J. Brągiel, A. W. Janke, Toruń 2000.
- Kochan S.K., *Rola rodziny w wychowaniu w ujęciu Hellen Key*, [w:] *Rodzinnie i pozarodzinne środowiska wychowawcze*, (red.) A. Siedlaczek-Szwed, I. Wagner, Częstochowa 2002.
- Mitros K., *O różnych formach kontaktu z rodzicami*, „Wychowanie w Przedszkolu” 2004, nr 4.
- Nowosad I., *Bądźmy razem, a nie obok*, „Wychowanie w Przedszkolu” 2001, nr 5.
- Opozda D., *Świadomość wychowawcza rodziców*, [w:] *Dziecko – Nauczyciel – Rodzice*, (red.) R. Piwowarski, Białystok – Warszawa 2003.
- Prabucka T., *Jakość usług przedszkola*, „Wychowanie w Przedszkolu” 2003, nr 2.
- Skoczyła-Krotka E., *Kształcenie nauczycieli w zakresie kultury języka*, [w:] *Historyczne i współczesne konteksty kształcenia nauczycieli wczesnej edukacji*, (red.) W. Leżańska, Łódź 2004.
- Stachoń K., *Kącik informacyjny dla rodziców*, „Wychowanie w Przedszkolu” 2000, nr 9.
- Szlufik W., *Zadania przedszkola w zakresie kształtowania właściwych postaw społecznych u dzieci*, [w:] *Optymalizacja procesu dydaktyczno-wychowawczego w przedszkolu i w klasach I–III*, (red.) W. Szlufik, U. Ordon, Częstochowa 1998.
- Weselińska L., *Współpraca przedszkola z rodziną i środowiskiem*, [w:] *Postawy pedagogiki przedszkolnej*, (red.) M. Kwiatkowska, Warszawa 1985.

dr Urszula Ordon
Instytut Edukacji Przedszkolnej i Szkolnej
Akademii im. J. Długosza w Częstochowie

KIERUNKI PRZEOBRAŻEŃ WSPÓLPRACY WSPÓŁCZESNEJ RODZINY I SZKOŁY

Dokonujące się przeobrażenia społeczne, zmiana wizerunku współczesnej szkoły oraz potrzeba zbliżenia procesu edukacyjnego do warunków rzeczywistego życia, oczekiwań i wymogów społecznych, powodują potrzebę wprowadzania zmian w sferze współpracy szkoły z rodziną oraz relacji interpersonalnych na płaszczyźnie rodzice – nauczyciele. Zmiana ta najogólniej dotyczy demokratyzacji, humanizowania i uspołeczniania wspólnego działania, co oznacza oparcie wzajemnych kontaktów na idei partnerstwa, dialogu i podmiotowości. Refleksja pedagogiczna dotycząca działania rodziny i szkoły, zarówno w aspekcie teoretycznym, jak i praktycznym, „musi uwzględniać sferę wartości moralnych i związanych z nimi powinności jednostek ludzkich (...). Chodzi głównie o to, by w przestrzeni pedagogicznej – wyznaczonej relacją rodzina – szkoła – wszystkie osoby z nią związane mogły zająć, jeśli zechcą i potrafią, należne im miejsce”¹.

W kreowaniu poprawnych stosunków pedagogicznych konieczne jest zachowanie autonomii, harmonii i równowagi oraz uwzględnianie oczekiwań, pragnień i możliwości

¹ S. Kawula, J. Brągiel, A. W. Janke, (red.) *Pedagogika rodziny*, Toruń 1999, s. 200.